

Vuoden 2022 yliopistotasaisen tutkimuksen hankehaku

Hankkeen johtaja: Suvi Raitakari (suvi.raitakari@tuni.fi)

Hankkeen valmistellut tutkimusryhmä: Kirsi Juhila, Tuula Tuominen, Anne Saarijärvi ja Arto Rautajoki

Hankkeen toteutuspaikat: Tampereen yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta (hankehallinnoija), osaamiskeskus Pikassos oy (osatoteuttaja) sekä Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA, Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy (osatoteuttaja)

Tutkimussuunnitelma

SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN PAIKKA JA SAAVUTETTAVUUS HYVINVOINTIALUEIDEN AIKUISSOSIAALITYÖSSÄ (AISAPA)

1. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

1.1. Tutkimuksen lähtökohdat ja tausta

Sosiaali- ja terveystalvveluja aletaan järjestää ja toteuttaa uusilla hyvinvointialueilla vuoden 2023 alusta (tekstissä hyvinvointialueuudistus tai uudistus). Tavoitteena on organisoida palvelut isommiksi kokonaisuuksiksi ja edistää palvelujen integraatiota sekä horisontaalisesti (sosiaali- ja terveystalvvelut) että vertikaalisesti (perus- ja erityistaso) niin, että erityisesti monia palveluja tarvitsevien kansalaisten palvelujen kokonaisuus rakentuisi nykyistä toimivammaksi (Rautiainen ym. 2020; Taskinen & Hujala 2020; Mäntysaari 2022). Tämä edellyttää monialaista työskentelyä. Keskeistä on myös eri sosiaali- terveydenhuollon ammattien ja ammatillisen osaamisen paikan selkiyttäminen osana kokonaisuutta ja monialaista työtä. Mittavassa uudistuksessa on vaarana, että jotkut kansalaisten kannalta tärkeät ammatillisen osaamisen alueet ja osaajat jäävät piiloon ja näkymättömiksi (vrt. invisible trade, Pithouse 1998). Tällöin palvelu voi olla saatavilla, mutta se ei ole helposti saavutettavissa.

Tässä tutkimuksessa paneudumme sosiaalityöntekijöiden tekemän aikuissosiaalityön paikkaan ja saavutettavuuteen uusilla hyvinvointialueilla. Aikuissosiaalityötä tekevät sosiaalityöntekijöiden rinnalla nyt ja tulevaisuudessa muutkin ammatilliset, erityisesti sosiaali-ohjaajat, mutta myös esimerkiksi lähihoitajat. Lähdemme tutkimuksessamme siitä, että kaikilla ammatillisilla on tärkeä rooli aikuissosiaalityössä, jota uhkaa kaksinkertainen näkymättömyys tulevilla hyvinvointialueilla. Aikuissosiaalityö on ensinnäkin vaarana kadota esimerkiksi työikäisten palvelujen tai psykososiaalisten palvelujen nimikkeiden taakse, jolloin se voi jäädä hyvinvointialueilla tunnistamatta ja nimeämättä erityisenä osaamisalueena. Toiseksi aikuissosiaalityön eri ammattien osaaminen voi myös jäädä tunnistamatta ja nimeämättä, joista ammateista paneudumme tässä tutkimuksessa siis erityisesti sosiaalityöntekijöiden työhön. Perustelumme tälle näkökulmarajaukselle on ensisijaisesti asiakas-, ei professiolähtöinen. Sosiaalityöntekijöiden

osaamisen ydin on kaikkein haavoittavimmissa elämäntilanteissa¹ olevien ihmisten kohtaamisessa, auttamisessa ja tukemisessa. Sosiaalihuoltolain käsittein kyse on erityisen tuen tarpeessa olevista ihmisistä, joille tulisi lain hengen mukaisesti nimetä omatyöntekijä, jolla on sosiaalityöntekijän kelpoisuus ja sen mukanaan tuoma ammatillinen osaaminen (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 42§).

Omatyöntekijä ei suinkaan tee työtään yksin, vaan sosiaalihuoltolakiin (15§) edelleen viitaten, omatyöntekijöinä toimivien sosiaalityöntekijöiden tehtävänä on rakentaa asiakkaan ”tarpeita vastaava sosiaalisen tuen kokonaisuus” ja sovittaa ”se yhteen muiden toimijoiden tarjoaman tuen kanssa”. Tämä tehtävä muodostuu entistä tärkeämmäksi hyvinvointialueilla, jotka kattavat laajan väestöpohjan, maantieteellisen ison alueen ja suuren määrän eri terveyst- ja sosiaalipalveluja. Erityisen tuen tarpeessa olevat aikuiset kuuluvat tulkintamme mukaan juuri siihen kohderyhmään, joiden palvelujen integraatiota uudistuksessa pyritään parantamaan eli kompleksisissa, haavoittavissa tilanteissa eläviin ja monia palveluja tarvitseviin kansalaisiin (ks. Taskinen & Hujala 2020). Sosiaalityöntekijöiden tulisi siis olla erityistä tukea tarvitseville aikuisille helposti saavutettavissa ja avainasemassa toteuttamassa uudistuksen keskeistä integraatiotavoitetta (ks. Karjalainen ym. 2021, 18).

Toimiessaan omatyöntekijänä sosiaalityöntekijän ei kuitenkaan tulisi toimia ainoastaan asiakkaidensa palvelujen integraation koordinoijana. Kyse on palvelujärjestelmäosaamisen lisäksi paljon muusta: kokonaisvaltaisesta kohtaamisesta, asiakkaiden elämänhistorian ja elämäntilanteiden ymmärtämisestä sekä heidän toiminnan ja valinnan mahdollisuuksiensa lisäämisestä, yhdessä asiakkaiden kanssa tehtävästä tuen tarpeiden tunnistamisesta sekä tarvittaessa heidän asioidensa ajamisesta suhteessa muihin palvelujärjestelmän toimijoihin (Juhila 2018, 181). Jos aikuissosiaalityö tällaisena sosiaalityöntekijöiden tekemänä kokonaisvaltaisena työnä jää tunnistamatta ja toteutumatta hyvinvointialueiden palvelujärjestelmässä, erityisen tuen tarpeessa olevien aikuisten palvelut jäävät helposti pirstaleisiksi, pistemäisiksi ja kohtaamiset sosiaalityöntekijän kanssa satunnaisiksi. Tällöin palvelut ovat myös tehottomia, vaikka moni sosiaali- ja terveydenalan ammattilainen olisikin asiakkaan kanssa tekemisissä.

Pahimmassa tapauksessa omatyöntekijä jää kokonaan haavoittavassa elämäntilanteessa olevien aikuisten saavuttamattomiin, mikäli heillä ei ole esimerkiksi tarvittavia resursseja tiedonhakuun, sähköiseen asioimiseen, kulkemiseen, aikuissosiaalityöntekijän etsimiseen ja omien oikeuksiensa puolustamiseen. Sosiaalityöntekijän helpon saavutettavuuden tärkeyttä korostaa siis se, että erityisen tuen tarpeessa olevilla aikuisilla on monia esteitä ja vaikeuksia palveluiden etsimisessä, hankkimisessa ja koordinoinnissa.

¹ Tutkimuksessamme erityisen tuen tarpeessa olemisen hallinnollinen termi rinnastuu, ja sitä tarkastellaan suhteessa poliittisessa ja tieteellisessä keskustelussa yleistyvään ”haavoittuvassa elämäntilanteessa” ja ”haavoittavassa yhteiskunnallisessa tilanteessa” olevien kategoriaan. Haavoittuvuutta voidaan lähestyä yhtäältä universaalina inhimillisen elämän piirteenä, olemme kaikki haavoittuvaisia esimerkiksi sairauden, onnettomuuden, työttömyyden ja globaalien kriisien edessä. Toisaalta voidaan tunnistaa eriarvoisuutta, jonka seurauksena toiset ihmisryhmät ovat vielä haavoittuvampia kuin toiset (erityisen tuen tarpeessa olevat), ja joiden toimimisen ja valinnan mahdollisuudet ovat siten rajatut. (Virokannas ym. 2020) Tällaisiksi erityisen haavoittuviksi ryhmiksi on tunnistettu muun muassa kompleksisissa, terveyttä ja henkeä uhkaavissa tilanteissa elävät, köyhät, pitkäaikaisasunnottomat ja -työttömät aikuiset (Kivipelto 2022).

Tutkimme sosiaalityöntekijöiden paikkaa ja saavutettavuutta aikuissosiaalityössä kolmella hyvinvointialueella, jotka ovat Etelä-Pohjanmaa, Kanta-Häme ja Pirkanmaa. Tämä maantieteellinen alue on valittu, koska se muodostaa laajemman Sisä-Suomen yhteistyöalueen eli YTA-alueen, jonka tehtäviin kuuluu tutkimuksellinen kehittämistyö ja sen vahvistaminen. Tavoitteena ovat paremmat, tieteelliseen tietoon perustuvat palvelut.

1.2. Hankkeen merkitys suhteessa nykytietämykseen sekä tutkimukselliset lähtökohdat

Tutkimus paikantuu käsitteellisesti ja empiirisesti kolmelle tutkimusalueelle: palvelujärjestelmän, aikuissosiaalityön ja saavutettavuuden tutkimukseen. Kun tutkimushankkeen keskiössä on sosiaalityöntekijöiden tekemän aikuissosiaalityön paikka ja saavutettavuus uusilla hyvinvointialueilla, kyse on lähtökohtaisesti palvelujärjestelmätutkimuksesta (esim. Hujala & Taskinen 2020), jossa paneudutaan muotoutuvan järjestelmän toimivuuteen haavoittavassa elämäntilanteessa olevien aikuisten näkökulmasta.

Suomalainen aikuissosiaalityön tutkimus (esim. Jokinen & Juhila 2008; Nummela 2011; Matties ym. 2021) luo pohjan tutkimushankkeelle ja perustelee sitä monella tapaa. Tutkimuksissa on määritelty aikuissosiaalityötä kunnallisissa sosiaalitoimistoissa (jatkossa hyvinvointialueilla ja niiden sosiaali- ja terveyskeskuksissa) tehtäväksi, sekä huolenpitoon että muutokseen tähtääväksi työksi, jossa asiakkaiden tarpeet liittyvät taloudellisiin vaikeuksiin, heikentyneeseen toimintakykyyn, sairauksiin, työttömyyteen, asumiseen sekä päihde- ja mielenterveys- haasteisiin (esim. Svenlin ym. 2021; Juhila 2008). Usein nämä vaikeudet ja haasteet kietoutuvat asiakkaiden elämässä yhteen ja viestivät juuri haavoittuvuudesta ja erityisesti tuen tarpeesta. Aikuissosiaalityössä tarpeisiin vastataan muun muassa yhteisötyöllä, psykososiaalisella työskentelyllä, palvelutarpeen arviointiin perustuvalla suunnitelmallisella työotteella, täydentävällä ja harkinnanvaraisella toimeentulotuella, aktivoinnilla ja palveluohjauksella (Juhila 2008; Svenlin ym. 2021). Tämä ilmiöiden ja työmenetelmien moninaisuus tekee aikuissosiaalityöstä kokonaisvaltaista ja samalla vaikeasti rajattavaa ja määriteltävää. Kokonaisvaltaisuu-den kääntöpuolena on eräänlainen hahmottomuus. Tämä on osaltaan tuottanut aikuissosiaalityön näkymättömyyttä ja selkeän paikan määrittelyn vaikeutta jo nykyisessä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Sen paikkaa ja tehtäviä onkin yritetty selkiyttää useissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa viimeisten vuosien aikana (esim. Kivipelto ym. 2013; Karjalainen ym. 2019; Kivipelto 2020). Tämä tutkimushanke jatkaa tätä selkiyttämistä nimenomaan aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijöiden ja heidän asiakkaidensa näkökulmasta.

Tutkimusten mukaan iso ongelma nykyisessä palvelujärjestelmässä on, että pääsyä aikuissosiaalityön ja erityisesti sosiaalityöntekijän asiakkuuteen rajoitetaan monin hallinnollisin tavoin ja asiakastapaamisissa on pitkä väli. Asiakkaaksi valikoitumista, työntekijän luokse pääsemistä, avun hakemista ja palveluun sitoutumista voidaankin pitää aikuissosiaalityön kriittisinä kohtina ja keskeisinä kehittämisen alueina. (Blomgren ym. 2016; Svenlin ym. 2021.) Tämä havainto liittyy hankkeemme palveluiden saavutettavuuden (accessability, access to services) tutkimiseen (esim. Anderson ym. 2016; Abbott, 2017) Yleisesti ottaen saavutettavuus tarkoittaa palvelun helppoa lähestyttävyyttä kaikille sitä tarvitseville ihmisille (Saavutettavuusopas 2022).

Saavutettavuudessa on useita osa-alueita, joista institutionaalinen, informatiivinen, fyysinen ja kokemuksellinen saavutettavuus ja erityisesti näiden käänköpuolet ovat tässä tutkimuksessa olennaisia kiinnostuksen kohteita (ks. luokituksesta Poikonen & Kekoni 2019, 64–77). Institutionaalista saavutettavuutta voivat heikentää esimerkiksi palvelutarpeen arviointiin liittyvät tiukat asiakkuuden kriteeristöt vaikkapa omatyöntekijän saamisen suhteen (niin sanottu portinvartijuus) tai sosiaalityöntekijöiden liian vähäinen määrä tarpeeseen nähden. Informatiivinen saavutettavuus on heikkoa, jos esimerkiksi aikuissosiaalityö ja sosiaalityöntekijän työ jäävät näkymättömiksi palvelujärjestelmäkuvauksissa tai palveluun pääsystä siihen liittyvine oikeuksineen viestitään epäselvästi ja monimutkaisesti. Fyysinen saavuttamattomuus voi kertoa hankalan matkan päässä olevasta ja ei-esteettömästä palvelusta oli sitten kysymys maantieteellisestä paikasta, digitaalisesta alustasta tai asiakkaiden luokse menevien jalkautuvien palvelujen puutteesta. Kokemuksellinen saavuttamattomuus voi puolestaan viestiä palveluun liittyvistä aiemmista huonoista kokemuksista tai siihen liittyvästä leimasta, jotka estävät ihmisiä hakutumasta palvelun piiriin. Usein palveluiden saatavuudesta ja saavutettavuudesta puhutaan liittäin ja niitä tarkastellaan yhtäaikaaisesti. Voidaan kuitenkin ajatella, että yhtäältä on tilanteita, joissa palveluita on kyllä saatavilla, mutta niiden saavutettavuus on edellä kuvatuista syistä johtuen heikko, ja toisaalta voi olla tilanteita, joissa sekä saatavuus että saavutettavuus ovat joko hyviä tai huonoja. Ihmiset voivat myös eri syistä joko aktiivisesti hakea aikuissosiaalityön apua tai olla hakematta sitä, vaikka heillä olisi siihen oikeus ja tarve olemassa (Kivipelto 2022).

1.3. Tutkimuksen tavoite ja kysymykset

Tutkimushankkeen tavoitteena on ensinnäkin tuottaa tietoa siitä, millainen paikka aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijöille ja heidän osaamiselleen rakentuu eri toimijoiden näkökulmasta uusilla hyvinvointialueilla. Toisena tavoitteena on tarkastella tätä sosiaalityöntekijöiden työlle rakentuvaa paikkaa saavutettavuuden näkökulmasta. Tavoitteet täsmentyvät kolmeksi, toisiinsa kietoutuvaksi tutkimuskysymykseksi (kysymyksissä esitetyt analyttismethodiset käsitteet avataan osiossa 2.2):

1. Millainen paikka aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijöille rakentuu palvelujen integraatioon tähtäävissä vastuu- ja rajaneuvotteluissa hyvinvointialueen palvelujärjestelmässä?
2. Millaisiksi sosiaalityöntekijän mandaatti ja identiteetti määrittyvät hyvinvointialueella sosiaalityöntekijöiden itsensä, asiakkaiden ja muiden ammattilaisten määrittämänä?
3. Millaisia ja kuinka saavutettavia ovat erityisen tuen tarpeessa olevien aikuisten polut aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijän asiakkaaksi?

1.4. Tutkimuksen liittyminen tutkimushaun painoaloihin

Tutkimushanke sijoittuu useisiin yliopistotasoisien sosiaalityön tutkimukseen tarkoitettun rahoituksen painoalueisiin. Keskittyessään aikuissosiaalityön paikkaan ja saavutettavuuteen uusilla hyvinvointialueilla, tutkimus paikantuu painoalueeseen ”sosiaalityötä sosiaali- ja terveydenhuollon etuuksien ja palveluiden järjestelmässä koskeva tutkimus”. Kyse ei ole suoraan sosiaalityön työmenetelmien tutkimuksesta, mutta välillisesti kyllä, sillä tutkimushanke osallistuu aikuissosiaalityön osaamisen näkyväksi tekemiseen ja sen kehittämiseen. Tutkimushankkeen

rajaus keskittyä erityisesti sosiaalityöntekijän omatyöntekijänä toimimiseen sekä omatyöntekijään oikeutettujen asiakkaiden mahdollisuuksiin löytää, saada ja käyttää tätä palvelua tekee siitä vahvasti ”erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden elämäntilanteisiin ja palvelutarpeisiin kohdistuvaa tutkimusta”. Lisäksi tutkimus sijoittuu asiakkaiden osallisuutta ja toimijuutta sosiaalityössä koskevaan tutkimukseen. Asiakkaat osallistuvat tutkimukseen kumppaneina. Tutkimus tuo näkyväksi heidän toimijuuttaan ja toimijuuden esteitä palveluiden hakemisessa, niihin pääsemisessä ja niihin sitoutumisessa. Kaikkiaan paikan ja saavutettavuuden näkökulmat mahdollistavat moninaiset palvelujärjestelmä-, professio- ja asiakastason tarkastelut – unohtamatta näiden yhdistelmiä.

2. Tutkimushankkeen toteutus

2.1. Aikataulu ja julkaisusuunnitelma

Hanke on kaksivuotinen ja sisältää taulukossa 1 esitetyt työvaiheet.

Kevät 2023	Syksy 2023	Kevät 2024	Syksy 2024
Hankkeen käynnistäminen Aineistojen tuottaminen Aineistojen työstäminen Tutkimusryhmän kokoukset kerran kuussa Taustakirjallisuuden koostaminen	Aineistojen tuottaminen Aineistojen työstäminen Alustavia analyysejä ja julkaisuideoita Kaikille avoin väliseminaari Hyvinvointialuekohtaiset työpajat	Analyysien työstäminen Julkaisujen työstäminen Tutkimusryhmän kokoukset kerran kuussa Loppuraportin tekeminen	Analyysien työstäminen Julkaisujen työstäminen Tutkimusryhmän kokoukset kerran kuussa Kaikille avoin loppuseminaari Loppuraportin tekeminen Hyvinvointialuekohtaiset työpajat

Taulukko 1. Hankkeen aikataulu- ja työsuunnitelma

Tutkimuksen tuloksia julkaistaan ja levitetään eri foorumeilla mahdollisimman laajan yleisön tavoittamiseksi: tutkimuksellisissa työpajoissa ja seminaareissa, verkkoajankohtaiskatsauksissa (Pikassos Oy ja SONet BOTNIA), tutkimusryhmän verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa, blogeissa, erilaisissa raporttisarjoissa, ammatillisissa lehdissä sekä vertaisarvioituissa kansallisissa ja kansainvälisissä julkaisuissa. Hankkeen monialaisuus mahdollistaa vertaisarvioitujen julkaisemisen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalityön yleislehdissä että spesifimmin fokuoituneissa lehdissä (esim. moniammatillisuuteen, palveluketjuihin ja integroituihin sosiaali- ja terveysalan työhön erikoistuneet lehdet). Tutkimuksen aikana kirjoitetaan vähintään neljä vertaisarvioitua artikkelia. Päätuotos on avoimesti verkossa saatavilla oleva tutkimusraportti, joka sisältää tutkimuksen keskeiset tulokset ja käytäntösuositukset. Hankkeeseen kytketään kaksi väitöskirjaa ja näihin liittyy myös omaa artikkelien julkaisutoimintaa.

2.2. Konteksti, tutkimusaineisto ja aineistojen analyysi

Hyödynnämme tapaustutkimuksen ideaa (Laine ym. 2007) saadaksemme kontekstiin sidottua ja yksityiskohtaista tietoa sosiaalityöntekijöiden paikasta ja saavutettavuudesta hyvinvointialueilla. Paikkaa ja saavutettavuutta on olennaista tutkia kontekstissaan eli osana kompleksista, vasta muotoutumassa olevaa hyvinvointialueiden paikallista palvelujärjestelmää. Tutkimus toteutetaan Sisä-Suomen yhteistyöalueella eli kolmella hyvinvointialueella, jotka ovat Etelä-

Pohjanmaa, Kanta-Häme ja Pirkanmaa. Näin rajattu maantieteellinen alue mahdollistaa Tampereen yliopiston ja sosiaalialan osaamiskeskusten (Pikassos ja SONet BOTNIA) ja hyvinvointialueiden välisen tutkimuksellisen kehittämistyön edistämisen yhteistyöaluepohjalta (YTA-alue). Toisin sanoen YTA-tason TKKI-rakenne (tutkimuspohjaisen tuen rakenne kehittämi- seen) on tutkimuksessa osaltaan käytännön testissä ja myös sen kehittäminen mahdollistuu.

Tutkimus sijoittuu ajanjaksolle, jolloin hyvinvointialueiden toiminta käynnistyy ja ottaa ensiaskeleitaan. Hanke toteutetaan ja sen aineisto tuotetaan yhdessä aikuissosiaalityön palveluja hyvinvointialueilla suunnittelevien, järjestävien, toteuttavien ja kehittävien asiantuntijaryhmien (tekstissä ryhmä tai kehittämisryhmä) sekä ryhmässä mukana olevien asiakastyötä tekevien sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien kanssa. Kullakin hyvinvointialueella toimii yksi vastuututkija kenttäsuhteiden luojana, ylläpitäjänä ja aineistokeruusta pääasiallisesti vastaavana henkilönä. Alueiden kanssa on sovittu, että tutkijat ovat mukana seuraavien seitsemän kehittämisryhmän toiminnassa, joiden kautta aineiston keruu mahdollistuu:

Etelä-Pohjanmaa

- *Aikuissosiaalityön kehittäjäverkosto.* Ryhmässä on mukana työikäisten palveluissa aikuissosiaalityötä tekeviä sosiaalityöntekijöitä ja sosiaaliohjaajia. Tutkimuksen yhteyshenkilöt: Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen hankepäällikkö Tytti Luoto, KuusSoTe va. kuntayhtymän johtaja Jutta Paavola ja Seinäjoen sosiaalityön johtaja Päivi Saukko.
- *Aikuissosiaalityön johtavien verkosto.* SONet BOTNIA:n yhteistyössä Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen kanssa koordinoima verkosto, joka koostuu aikuissosiaalityön Etelä-Pohjanmaan johtavista sosiaalityöntekijöistä. Tutkimuksen yhteyshenkilö: SONet BOTNIA:n kehittämispäällikkö Anne Saarijärvi.
- *Aikuissosiaalityön klubitoiminta.* Verkostofoorumi aikuisten parissa toimiville sosiaali- ja terveysalan kunta- ja järjestötoimijoille. Toimintaa koordinoi SONet BOTNIA yhdessä Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen kanssa. Tutkimuksen yhteyshenkilö: SONet BOTNIA:n kehittämispäällikkö Anne Saarijärvi.

Pirkanmaa

- *Tampereen aikuissosiaalityön asiakasraati.* Raati kokoaa yhteen aikuissosiaalityön asiakkaita ja sitä koordinoi kehittäjäsosiaalityöntekijä Elina Perkiö, joka toimii myös tämän tutkimuksen yhteyshenkilönä.
- *Pirkanmaan työikäisten sosiaalipalvelut verkosto.* Ryhmässä on mukana laaja joukko sosiaalityöntekijöitä esihenkilöasemassa olevista käytännön asiakastyötä tekeviin sekä sosiaaliohjaajia. Ryhmän vetäjä on Pikassoksen kehittämispäällikkö Anna Pekkarinen. Lisäksi tutkimuksen tärkeä yhteyshenkilö koko Pirkanmaan hyvinvointialueen aikuis- sosiaalityön valmistelun osalta on johtava sosiaalihuollon suunnittelija Kaisa Bragge.

Kanta-Häme

- *Sosiaalihuollon työryhmä*. Ryhmä koostuu aikuissosiaalityön johtavista viranhaltijoista. Tutkimuksen yhteyshenkilö: Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen projektiasiantuntija Taru Arnkil.

Sosiaalityöntekijöiden paikkaa ja saavutettavuutta aikuissosiaalityössä hyvinvointialueilla määrittävät sosiaalityöntekijöiden lisäksi muut sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset, erilaiset kehittäjätyöntekijät, hyvinvointialueiden johto ja ennen muuta asiakkaat. Tämän vuoksi tutkimusaineiston on oltava moniääninen ja -aineistoinen. Aineistot (ks. taulukko 2) koostuvat ensinnäkin *kolmen hyvinvointialueen suunnitteluasiakirjoista*. Toiseksi tutkijat ovat mukana *hyvinvointialueiden aikuissosiaalityön kehittämisryhmien toiminnassa* (ks. ryhmien kuvaukset edellä) ja dokumentoivat niissä käytyjä, tutkimuskysymysten kannalta olennaisia keskusteluja joko kirjaamalla tai nauhoittamalla. Kolmanneksi tutkijat järjestävät *fokusryhmäkeskusteluja*, joissa pureudutaan paikan ja saavutettavuuden kysymyksiin. Käytämme keskustelun käsitettä fokusryhmähaastattelun sijaan, koska tarkoitus on, että aineistosta tulee mahdollisimman keskustelemaa ja tutkijan tehtävä on ensisijaisesti saada keskusteluun osallistuvat asiantuntijat pohdittamaan ja arvioimaan paikan ja saavutettavuuden kysymyksiä mahdollisimman monipuolisesti (ks. Stevanovic & Weiste 2018). Fokusryhmäkeskusteluja käydään tutkijoiden organisoimina olemassa olevilla foorumeilla: kehittämisryhmissä, asiakasraadissa sekä erilaisissa hyvinvointialueilla sijaitsevien asiakkaiden matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa, jotka tavoittavat niitäkin haavoittuvassa asemassa olevia aikuisia, joilla ei ole toimivaa yhteyttä sosiaalityöntekijään. Lisäksi tutkijat järjestävät tarvittaessa fokusryhmäkeskusteluja kooten niihin esimerkiksi hyvinvointialueiden aikuissosiaalityöstä vastaavia johtohenkilöitä, mikäli heidän äänensä ei tule muissa aineistoissa riittävästi esiin.

Aineistotyytit	Määrät
Hyvinvointialueiden valmisteluasiakirjat	Kokonaisotanta aikuissosiaalityön kannalta olennaisista teksteistä
Kehittämisryhmien keskustelut	14–21 (2–3 keskusteluun osallistumista kussakin ryhmässä)
Fokusryhmäkeskustelut	7–12 (kussakin kehittämisryhmässä 1 keskustelu, lisäksi keskustelut matalan kynnyksen paikoissa hyvinvointialueiden aikuissosiaalityön johdon kanssa)

Taulukko 2. Tutkimuksen aineisto

Aineistot mahdollistavat paikkaan ja saavutettavuuteen liittyviin tutkimuskysymyksiin vastaamisessa ensinnäkin sisältölähtöisten ja temaattisten tarkastelu- ja analyysitapojen hyödyntämisen. Toiseksi niistä on mahdollista eritellä ja analysoida saavutettavuuden ja paikan rakentumista vuorovaikutuksessa (kehittämisryhmissä ja fokusryhmäkeskusteluissa) neuvoteltavana, rakentuvana ja hyvinvointialueiden aikuissosiaalityön käytäntöjen kannalta seurauksellisenä ilmiönä. Analyysiprosessin aikana saavutettavuuden ja paikan käsitteitä syvennetään ja ”hajoitetaan” näitä kahta analyysitapaa hyödyntäen alakäsitteiksi, jotta saadaan näkyviin niiden erilliset ulottuvuudet ja merkitykset. Nämä analyysiprosessia ohjaavia käsitteet ovat *vastuu- ja raja-neuvottelut* (Saario ym. 2017; Mannsåker ym. 2021), *mandaatti ja identiteetti* (esim. Hansen Löffstrand & Juhila 2021) sekä *asiakkuuspolku* (Green ym. 2014). Valittujen käsitteiden

vahvuus on siinä, että niihin kaikkiin kytkeytyy oma vakiintunut tutkimusperinteensä, johon tutkimushanke voi työssään tukeutua ja tuoda oman kontribuutionsa. Aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijöiden paikkaa ja saavutettavuutta on tärkeä analysoida suhteessa organisaatioiden ja sosiaali- ja terveysalan toimijoiden ammatillisiin rajoihin ja vastuisiin sekä näistä neuvottelemiseen. Palvelujen integraatioon tähtäävässä palvelujärjestelmässä olennaiseksi määrittyy yhtäältä se, kuinka kukin ammattilainen itse, ja toisaalta yhteistyökumppanit tunnistavat ja tunnustavat kunkin ammattilaisen paikan kokonaisuudessa (mandaatti ja identiteetti). Asiakkuuspolku taas mahdollistaa sen tarkastelemisen, millaisten reittien kautta erityisen tuen tarpeessa olevat aikuiset päätyvät sosiaalityöntekijöiden asiakkaiksi vai muodostuuko polulle esteitä esimerkiksi institutionaalisen, informaalisen, fyysisen tai kokemuksellisen saavutettavuuden suhteen.

2.3. Riskien arviointi ja vaihtoehtoinen toteutustapa

Hankkeen merkittävimmät riskit liittyvät kenttäsuhteiden ja aineistojen keruun onnistumiseen. Aineistokeruuta haastaa hyvinvointialueiden palvelujärjestelmien mittava koko ja toimijoiden suuri määrä suhteessa hankkeen rajallisiin resursseihin. Vaarana on, että aineiston keruu leviää liian laajalle ja vie liikaa aikaa, jolloin tutkimustulosten raportointi kärsii. Tätä riskiä pyritään ehkäisemään aineiston keruun tiukalla rajaamisella ja hyvällä etukäteissuunnittelulla. On myös olemassa riski, että fokusryhmäkeskusteluihin ei saada riittävästi osallistujia tai tutkijoiden mukanaolo kehittämissä estyy. Tätä riskiä pienentää se, että keskeisiin toimijoihin on oltu yhdessä jo hankkeen suunnitteluvaiheessa ja saatu suostumukset mukanaolosta. Samoin kenttäsuhteiden luomista helpottaa se, että osaamiskeskustoimijoilla on hyvät, olemassa olevat yhteistyösuhteet hyvinvointialueiden toimijoihin. Aineistokeruu pyritään suunnittelemaan siten, että se niveltäisiin mahdollisimman hyvin osaksi kehittämissä ryhmien ja esimerkiksi asiakasraa-tien tavallista tapaamisrytmiä. Hankkeessa on myös varauduttu siihen, että aineisto jää jollakin hyvinvointialueella niukemmaksi kuin toisella. Fokusryhmäkeskusteluja voidaan myös vaihtaa yksilöhaastatteluihin, mikäli tämä osoittautuu paremmaksi keinoksi tavoittaa informanteja.

Hankkeen aikatauluun ja tehokkaaseen toteutukseen liittyy riskejä. Hankeaika on melko lyhyt kattavan aineiston tuottamiseen ja analysoimiseen. Aineiston tuottaminen tulisi aloittaa mahdollisimman nopeasti, ja on mahdollista, että kentälle pääsyn neuvottelut sekä tutkimuslupakäytännöt viivästyttävät hankkeen aloittamista. Hankkeessa on varauduttu mahdollisimman nopeaan toimintaan sekä tekemään ennakkollisesti töitä välittömän käynnistymisen eteen rahoituksen varmistuttua. Onnistumisessa keskeisessä roolissa ovat sitoutuneet, motivoituneet, yhteistyökykyiset ja osaavat ihmiset, ja täten rekrytointiin ja esihenkilötyöskentelyyn tullaan kiinnittämään erityistä huomiota, tiedostaen samalla, että elämässä voi tulla eteen mitä tahansa ja esimerkiksi henkilövaihdoksia voi tulla. Näihin riskikohtiin haetaan tarvittaessa sellaisia ratkaisuja, joilla parhaiten turvataan hankkeen häiriötön jatkuminen.

3. Tutkimusryhmä ja yhteistyötahot

3.1. Tutkimushankkeen toteuttajat ja tutkijat

Tutkimuksen hankehallinnoijana toimii Tampereen korkeakoulusäätiö, yhteiskuntatieteiden tiedekunta (SOC). Osatoteuttajia, joiden kanssa tehdään sopimukset, ovat osaamiskeskus Pikassos oy sekä Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA. Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta mukana on sosiaalityön oppiaine ja erityisesti siellä toimiva MARGI-tutkimusryhmä, jolla on pitkät perinteet marginalisaatiokysymysten ja aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tutkimisessa (ks. <https://research.tuni.fi/margifi/>). Hankkeen käytännön toteutuksesta vastaa seuraava, jo nyt tiedossa oleva tutkimusryhmä (tähdellä merkityt ovat hankkeeseen palkattavia tutkijoita):

Hankkeen johtaja dosentti, sosiaalityön yliopistonlehtori *Suvi Raitakari* (SOC) on tutkinut moniammatillista vuorovaikutusta vuodesta 2006 alkaen väitöskirjassaan. Viime vuosina hän johtanut perhekeskuksen integraatiota käsittelevää tapaustutkimushanketta ja osallistunut kirjoittajana kansainväliseen moniammatillista vuorovaikutusta eri näkökulmista valottavaan kirjaan sekä tehnyt korkeakouluopiskelijoille ja sote-ammattilaisille suunnatun verkkokurssin ”Asiakaina ja ammattilaisina moniammatillisilla sote-yhdyspinoilla”. Tällä hetkellä hän on asiantuntijajäsenenä integroitua työtettä uusiutuvassa sote-keskuksessa tutkivassa hankkeessa. Lisäksi Raitakari vetää vastuututkijana Asunnottomuuden osahanketta Korona yhteiskunnan marginaalissa konsortiohankkeessa. Vuosien varrella hän on osallistunut useisiin professori Kirsi Juhilan johtamiin Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin.

Sosiaalityön professori *Kirsi Juhila* (SOC) on pitkän linjan aikuissosiaalityön ja aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tutkija. Hän on johtanut useita asunnottomuuteen, mielenterveys- ja päihdetyöhön sekä sosiaalityön vuorovaikutuskäytäntöihin liittyviä tutkimushankkeita. Lisäksi hänellä on vahva tutkimusmenetelmällinen osaaminen paikan, identiteettien, rajatyön ja asumispolkujen tutkimuksessa.

Arto Rautajoki on toiminut yli 12 vuotta sosiaalialan osaamiskeskuksen johtajana kahdessa eri sosiaalialan osaamiskeskuksessa. Nykyisin hän johtaa Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskuksen SONet BOTNIA:n strategian ja toimintasuunnitelman mukaista kokonaisuutta (kolme eri hyvinvointialuetta + kolme YTA-aluetta). Lisäksi hän toimii sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan vastuuhenkilönä SeAMK Oy:ssä. Koulutukseltaan hän on yhteiskuntatieteiden tohtori, ammatillinen opettaja ja laillistettu sosiaalityöntekijä. Hän on kirjoittanut aikuissosiaalityöstä esimerkiksi liittyen palvelurakenteiden muutokseen (Paavola ym. 2019).

Kehittämispäällikkö *Anne Saarijärvi* on toiminut pitkään SONet BOTNIA Sosiaalialan osaamiskeskuksessa, jossa hänen työnsä painopisteenä tällä hetkellä on erityisesti työikäisten sosiaalipalvelujen kehittäminen ja sen tukeminen. Aiempi työhistoria muodostuu esimerkiksi rikosseuraamusviraston sosiaalityöstä. Koulutukseltaan hän on erikoissosiaalityöntekijä YTL, erikoistumisalanaan marginalisaatiokysymykset.

*Yliopistonlehtori, YTT *Sirpa Saario* (SOCin tutkija) käsittelee post doc -tutkimuksessaan sosiaalialan ammattilaisten työn muutosta palvelujärjestelmän uudelleenmuotoutuvien rajojen ja teknologioiden näkökulmasta. Tälle hankkeelle pohjaa luo lisäksi hänen äskettäin

julkaisunsa (Saario ym. 2021), jossa saavutettavuutta tarkastellaan siitä näkökulmasta, miten sosiaalialan ammattilaiset työskentelevät vaikeasti saavutettaviksi mieltämiensä asiakkaiden kanssa.

*Kehittämisasiantuntija, YTM *Henna Sapir* (SONet BOTNIA:n tutkija) on aikuissosiaalityön, terveystieteiden ja maahanmuuttaja- ja monikulttuurisen sosiaalityön osaaja. Hän on erityisen kiinnostunut ihmisoikeusperustaisen sosiaalityön kehittämiskysymyksistä.

*YTM *Henna Takala* (SOCin tutkija) on tällä hetkellä tutkijana Raitakarimäen vetämän Korona-yhteiskunnan marginaalissa konsortiohankkeen Asunnottomuuden osahankkeessa ja toimii lisäksi neljän osahankkeen kokonaisuuden projektikoordinaattorina. Hän tutkii asunnottomuutta ja sen uhkaa kokevien ihmisten sekä heidän parissaan työtä tekevien ihmisten arkea pandemiaolosuhteiden aikana ja sen jälkeen. Lisäksi hän tekee aikuissosiaalityöhön paikantuvaa väitöskirjaa, joka on mahdollista integroida nyt haettavaan tutkimushankkeeseen.

Toimitusjohtaja, YTL *Tuula Tuominen* työskentelee sosiaalialan osaamiskeskus Pikassoksessa. Hän on työskennellyt yli 10 vuotta aikuissosiaalityön parissa – niin perussosiaalityössä kuin laajoissa kehittämishankkeissa. Hänen lisensiaatintutkimuksensa käsittelee aikuissosiaalityön asiakkaiden toimijuutta. Tuomisella on vahvat verkostot aikuissosiaalityöhön mainitun työkokemuksen, mutta myös nykyisen työnsä kautta.

Lisäksi tutkimushankkeeseen palkataan väitöskirjatutkija Tampereen yliopistoon (SOC) ja tutkija osaamiskeskus Pikassokseen.

3.2. Yhteistyökumppanit ja heidän keskeiset ansionsa hankkeen kannalta

Alla on kuvattu tutkimushankkeen keskeisimmät yhteistyökumppanit. Lisäksi kukin hanketoittaja omaa laajat kansalliset ja kansainväliset kehittämis- ja tutkimusverkostot (esim. Tampereen yliopiston kestävien hyvinvointijärjestelmien tutkimusohjelma *Sustainable Welfare Systems*), joista syntyy tärkeää pääomaa.

Aikuissosiaalityön menetelmien vaikuttavuus (AIKUMETOD). Tässä professori Aila-Leena Matthiesin johtamassa VTR-rahoitetussa hankkeessa syntyvä tieto aikuissosiaalityön menetelmistä luo pohjaa ja täydentää tärkeällä tavalla tutkimushankkeen näkökulmia. Sijoituessaan eri hyvinvointi- ja YTA-alueille hankkeet laajentavat lisäksi tilannekuvaa hyvinvointialueiden palvelujärjestelmärakenteista ja aikuissosiaalityön käytännöistä.

Integroitu työote uusiutuvassa sote-keskuksessa: Kohti dialogisuutta, osallisuutta ja tilallisuutta (INSOTE). Tutkimushankkeen toimijoilla on tiiviit yhteydet tähän käynnissä olevaan dosentti Aino Ritala-Koskisen johtamaan VTR-rahoitteeseen tutkimukseen. Tutkimuksilla on selkeä yhdyspinta liittyen erityisesti monialaiseen, integroituun työskentelyyn, mikä mahdollistaa synergian uuden tiedon tuottamisessa.

Kaupin yliopistollinen sosiaali- ja terveyskeskus (KYLSE). Hankkeen tutkijoilla on vuorovaihteinen yhteys tämän valtakunnallisestikin merkittävän sote-keskuksen suunnitteluun, josta syntyy arvokasta peilauspintaa muualla hyvinvointialueilla tehtyyn palvelujärjestelmien kehittämistyöhön. Tutkimushankkeen yhteistyökumppaniksi sen käynnistämisen vaiheessa on lupautunut projektipäällikkö (Tampereen kaupunki ja Tampereen yliopisto) Lasse Rautniemi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). THL on merkittävä taho suomalaisen sosiaalityön tutkimuksen ja kehittämisen kentällä ja siten hankkeelle tärkeä konsultointi- ja yhteistyötaho. Yhteistyöstä on neuvoteltu erityisesti Toimeentulotuki, palvelut ja etuudet sote-integraatiossa (SEBENE) hankkeen kanssa, joka on yksi THL:n sote-integraatioon liittyvistä tutkimushankkeista. Tutkimushankkeen yhteistyökumppaneiksi ovat lupautuneet mukaan kehittämispäällikkö Minna Kivipelto ja erityisasiantuntija Pekka Karjalainen.

Pirkanmaan sairaanhoitopiirin lastenpsykiatrian kehittämiskoordinaattori, psykiatrinen sairaanhoitaja ja postdoc-tutkija *Minna Sorsa* käsitteli väitöksessään haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden avun saamista ja jatkaa samalla aiheella postdoc tutkimustaan. Hänellä on kokemusta kansainvälisestä monitieteisestä tutkimuksesta liittyen väkivaltaa kokeneiden naisten avun hakemiseen.

4. Vastuullinen tiede

4.1. Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimus toteutetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ja Suomen Akatemian ohjeistaman hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Ohjeet määrittävät vastuullisen tutkimuksen toteutusta sekä humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen eettisiä periaatteita. Tutkimukseen hankitaan tarvittavat luvat siihen osallistuvilta organisaatioilta ja tarvittaessa pyydetään eettinen ennakoarviointi Tampereen alueen ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta. Koska hanke kohdentuu haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten elämään, tehdään lisäksi riskien vaikutusten arviointi.

4.2. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Saavutettavuudessa on kyse yhdenvertaisuuden toteutumisesta ja kaikkien ihmisten osallistumisen oikeuden turvaamisesta. Siten tutkimus kiinnittyy yhdenvertaisuuden ja osallistumisen edistämiseen yleisesti yhteiskunnassa ja erityisesti palvelujärjestelmässä. Tutkimus asettuu varmistamaan niiden ihmisten palveluihin pääsyä ja tarpeisiin vastaamista, joilla on heikoimmat resurssit etsiä, löytää, rahoittaa ja käyttää palveluja, mutta joilla usein on suurin tarve niille. Nämä ihmiset ovat usein myös ”vallattoman” asemassa ja siten tutkimus kiinnittyy myös vallan ja tasa-arvon kysymyksiin.

4.3. Aineiston hallinta ja avoin tiede

Hankkeelle laaditaan perusteellinen aineistonhallinnan suunnitelma. Aineiston sisällöllinen laatu varmistetaan huolellisella valmistautumisella aineistonkeruuseen: haastattelukysymykset, -rungot ja muut ideat, joiden varassa aineistoa kerätään, pohjautuvat tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen viitekehukseen. Laatua varmistamaan laaditaan yhteinen aineiston koodausohje. Aineisto tallennetaan hankeajana tietoturvalle alustalle, joka on vain tutkijoiden käytössä. Aineistojen keräämisessä ja tallentamisessa noudatetaan voimassa olevaa EU:n tietosuoja-asetusta (GDPR) ja tietosuojalakea koko tutkimuksen ajan. Tutkimustulosten julkaisemissa noudatetaan Tampereen yliopiston linjaamia avoimen tieteen periaatteita.

4.4. Kestävän kehityksen tavoitteet

Tutkimushanke nojaa sosiaalisesti kestävä kehityksen periaatteisiin. Pyrkimys vahvistaa aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijöiden saavutettavuutta ja edistää periaatetta ”yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin”. Lisäksi katsomme, että palveluiden parempi saavutettavuus luo edellytyksiä erityisen tuen tarpeessa olevien aikuisten yhteiskunnalliselle osallisuudelle ja vaikuttamiselle.

5. Yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikuttavuus

Hankkeella on selkeä kytkentä Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2020–2022 ohjelmaan ja hyvinvointialueuudistuksen toimeenpanoon, johon hanke tuottaa syötteitä, erityisesti aikuissosiaalityön kehittämiseksi uudessa toimintaympäristössä. Kuten Svenlin ja kumppanit (2021) toteavat osuvasti: ”Sosiaalityön toimivuus osana palvelujärjestelmää vaikuttaa ratkaisevasti myös siihen, miten valmisteilla olevien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sosiaaliturvan uudistusten tavoitteet saavutetaan” (ks. myös Karjalainen ym. 2019). Laajemmin ajatellen, tutkimushanke tuottaa tietoa, miten sosiaalinen tulee tunnistetuksi ja tunnustetuksi terveysvetoisessa palvelujärjestelmäuudistuksessa.

Hankkeen toteuttajien kokonaisuus mahdollistaa lähtökohtaisesti vahvan käytäntöyhteyden, meneillään olevien kehittämishankkeiden välisen yhteistyön ja tutkimustulosten levittämisen ja juurruttamisen vähintään YTA-alueen laajuisesti. Tässä työssä keskeisessä roolissa ovat tutkimukseen osallistujien ja yhteistyökumppaneiden kanssa pidettävät työpajat sekä avoimet seminaarit.

Hanke tuottaa valtakunnallisesti merkittävää tietoa sosiaalihuoltolain (1301/2014) käytännön toteutuksesta hyvinvointialueilla. Erityisesti hanke tuo näkyväksi ja reflektoi, miten kyseisessä laissa luotu kategoria ”erityistä tukea tarvitseva henkilö” (§3) tulee käytännön työssä määritetyksi. Lisäksi hanke luo ymmärrystä, kuinka hyvinvointialueiden muotoutumassa olevissa palvelujärjestelmässä toteutuu ”sosiaalipalveluiden saatavuus ja saavutettavuus” (33§), etenkin kun kyseessä on sosiaalityöntekijän tarjoama ”omatyöntekijäpalvelu” (42§). Hankkeen käytännön vaikutustavoitteena on vahvistaa tutkimusperustaista aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijöiden täydennyskoulutusta ja näin edistää heidän osaamisensa kehittämistä. Tutkimushankkeen jäsenistä osa on mukana Aikuissosiaalityö ja sosiaalinen kuntoutus erikoistumiskoulutuksen toteutuksessa ja sosiaalityöntekijöiden maisteritutkintokoulutuksessa, jolloin tutkimushankkeen tuloksia voidaan hyödyntää myös sekä täydennys- että perustutkintokoulutuksessa.

Lähteitä

- Abbott, Yuko K. (2017) Breast cancer patient access to social work. *Journal of social work* 17 (5), 531–543.
- Anderson, Steven G. & Meirong, Liu & Xiang, Gao (2016) Assessing access to social services in emerging systems: A conceptual approach. *Journal of sociology and social welfare* 43 (2), 157
- Blomgren, Sanna & Karjalainen, Jouko & Karjalainen, Pekka & Kivipelto, Minna & Saikkonen, Paula & Saikku, Peppi (toim.) *Sosiaalityö, palvelut ja etuudet muutoksessa*. THL Raportti 4/2016. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla: <https://www.julkari.fi/handle/10024/130515> Luettu 13.5.2022.
- Green, Gill & Davison, Carlie & Bradby, Hannah & Krause, Kristine & Morente Mejías, Felipe & Alex, Gabriele (2014) Pathways to care: How superdiversity shapes the need for navigational assistance *Sociology of Health and Illness* 36 (8), 1205–1219.
- Hansen Löfstrand, Cecilia & Juhila, Kirsi (2021) Transforming worker–client identities: From shelters to housing first. *Social Inclusion* 9 (3), 214–222.
- Hujala, Anneli & Taskinen, Helena (2020) (toim.) *Uudistuva sosiaali- ja terveystala*. Tampere: Tampere University Press.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi (toim.) (2008) *Sosiaalityö aikuisten parissa*. Tampere: Vastapaino.
- Juhila, Kirsi (2008) Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön areenat. Teoksessa Arja Jokinen & Kirsi Juhila (toim.) *Sosiaalityö aikuisten parissa*. Tampere: Vastapaino, 14–47.
- Juhila, Kirsi (2018) *Aika, paikka ja sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino.
- Karjalainen, Pekka & Metteri, Anna & Strömberg-Jakka, Minna (2019) *Tiekartta 2030: Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 41.
- Karjalainen, Pekka & Kivipelto, Minna & Liukko, Eeva & Muurinen, Heidi (2021) *Osallisuutta ja toimintakykyä vahvistava aikuissosiaalityö: Opas ammattilaisille*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/142555> Luettu 6.5.2022.
- Saario, Sirpa & Räsänen, Jenni-Mari & Hall, Christopher (2017) Negotiating boundaries of professional responsibilities in team meetings. Teoksessa Kirsi Juhila, Suvi Raitakari & Christopher Hall (toim.) *Responsibilisation at the margins of welfare services*. London: Routledge, 174–195.
- Kivipelto, Minna (toim.) (2020) *Osallistavaa aikuissosiaalityötä: Osallistavan sosiaaliturvan kuntakokeilun tulokset*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, raportti 7.
- Kivipelto, Minna (2022) *Asiantuntijapuheenvuoro. Yhteiskunnallisessa koomassa? Korona yhteiskunnan marginaaleissa -hankkeen avoin seminaari 12.5.2022*. <https://projects.tuni.fi/koma/tapahtumat/989/> Luettu 12.5.2022.
- Kivipelto, Minna & Blomgren, Sanna & Karjalainen, Pekka & Saikkonen, Paula (2013) *Vaikeuttavaa aikuissosiaalityötä: Arviointimalleista mittareihin*. Tutkimus- ja kehittämishankkeen loppuraportti. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Laine, Markus & Jarkko Bamberg & Pekka Jokinen (toim.) (2007) *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Gaudeamus.

- Matthies, Aila-Leena & Anu-Riina Svenlin & Kati Turtiainen (toim.) (2021) *Aikuissosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Mannsåker, Ida Krag-Rønne & Vågan, Andre & Geirdal, Amy Østertun & Stenberg, Una (2021) Hospital social worker's boundary work in paediatric acute wards – Competitive or collaborative? *The British Journal of Social work*.
- Mäntysaari, Mikko (2022) Sosiaalityön asiantuntijuus uusissa rakenteissa — vaatimukset koulutukselle ja tutkimukselle. *Sosiaaliala uudistuu. Tietopohjan ja vuorovaikutuksen kysymyksiä. Huoltaja-säätiön julkaisuja*. Helsinki: Kuntatalon paino, 51–72. <https://www.huoltaja-saatio.fi/verkkojulkaisut/> Luettu 1.5.2022.
- Nummela, Tuija (2011) *Asiakkaan asema ja oikeuksien toteutuminen aikuissosiaalityössä*. Publications of the University Eastern Finland, Dissertations in social sciences and business studies 17.
- Pithouse, Andrew (1998) *Social work: The social organisation of an invisible trade*. Second Edition. London: Routledge.
- Paavola, Jutta & Rautajoki, Arto & Pohjola, Anneli (2019) *Palvelurakenteiden muutoksessa määrittävä aikuissosiaalityö*. Teoksessa Anneli Pohjola, Tarja Kemppainen, Asta Niskala & Nina Peronius (toim.) *Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino, 81–107.
- Poikonen, Heidi & Kekoni, Taru (2019) *Asiakkaan oikeudet ja niihin vaikuttavat tekijät päihdepalveluissa*. Teoksessa Aini Pehkonen, Taru Kekoni & Katja Kuusisto (toim.) *Oikeus päihdehuoltoon*. Tampere: Vastapaino, 49–82.
- Rautiainen, Pauli & Taskinen, Helena & Rissanen, Sari (2020) *Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen – Virstanpylväitä menneestä ja suuntia tulevast*. Teoksessa Anneli Hujala & Helena Taskinen (toim.) *Uudistuva sosiaali- ja terveysala*. Tampere: Tampere University Press, 15–45.
- Saavutettavuusopas (2022) *Kuntaliitto*. <https://www.kuntaliitto.fi/tietotuotteet-ja-palvelut/verkkojulkaisut/saavutettavuusopas/2-mita-on-saavutettavuus> Luettu 12.5.2022.
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.
- Stevanovic, Tuire Melisa & Weiste, Elina Hannele (2018) *Keskusteluanalyysi ja fokusryhmien diskursiivinen tutkimus*. *AFinLA-e Soveltavan kielitieteen tutkimuksia* 11, 114–136.
- Svenlin, Anu-Riitta & Matthies, Aila Leena & Turtiainen, Kati (2021) *Johdanto: Aikuissosiaalityö ja KAIMEr-teoria sen tietopohjan jäsentäjänä*. Teoksessa Aila-Leena Matthies, Anu-Riina Svenlin & Kati Turtiainen (toim.) *Aikuissosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Taskinen, Helena & Hujala, Anneli (2020) *Integraatio – sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen ydintä*. Teoksessa Anneli, Hujala & Helena Taskinen (toim.) *Uudistuva sosiaali- ja terveysala*. Tampere: Tampere University Press, 48–
- Virokannas, Elina & Liuski, Suvi & Kuronen, Marjo (2020) *The contested concept of vulnerability: A literature review*. *European Journal of Social Work* 23 (2), 327–339.